

POSTSTRUKTURALISMUS

JSB_SLAV55 #4

KOM

1968

Jacques Derrida

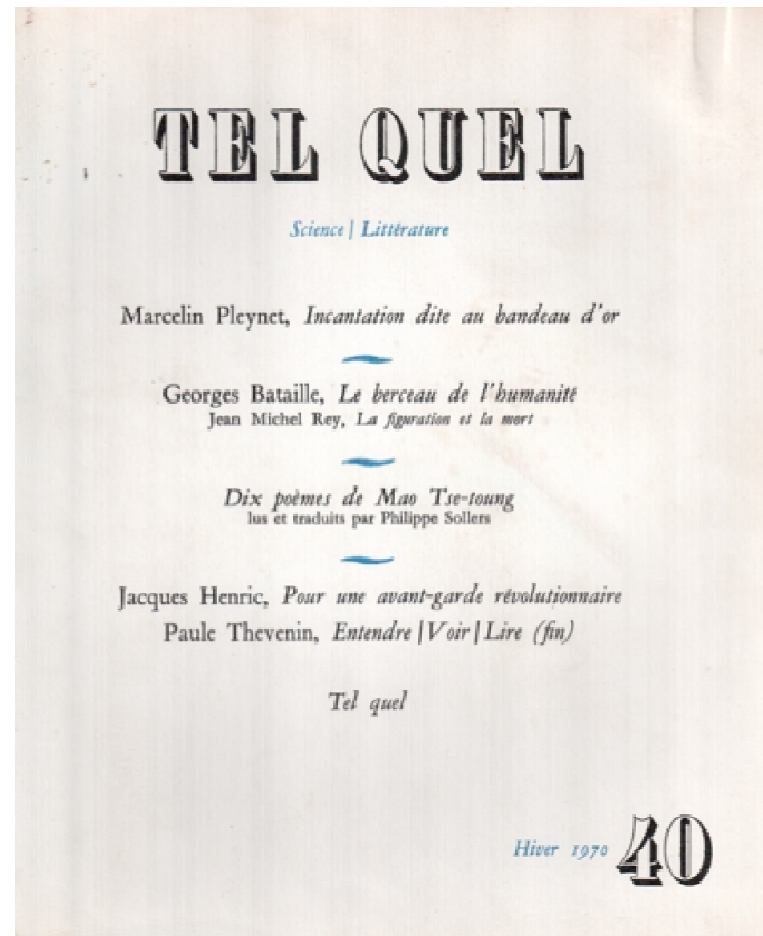

Maurice Blanchot

Julia Kristeva

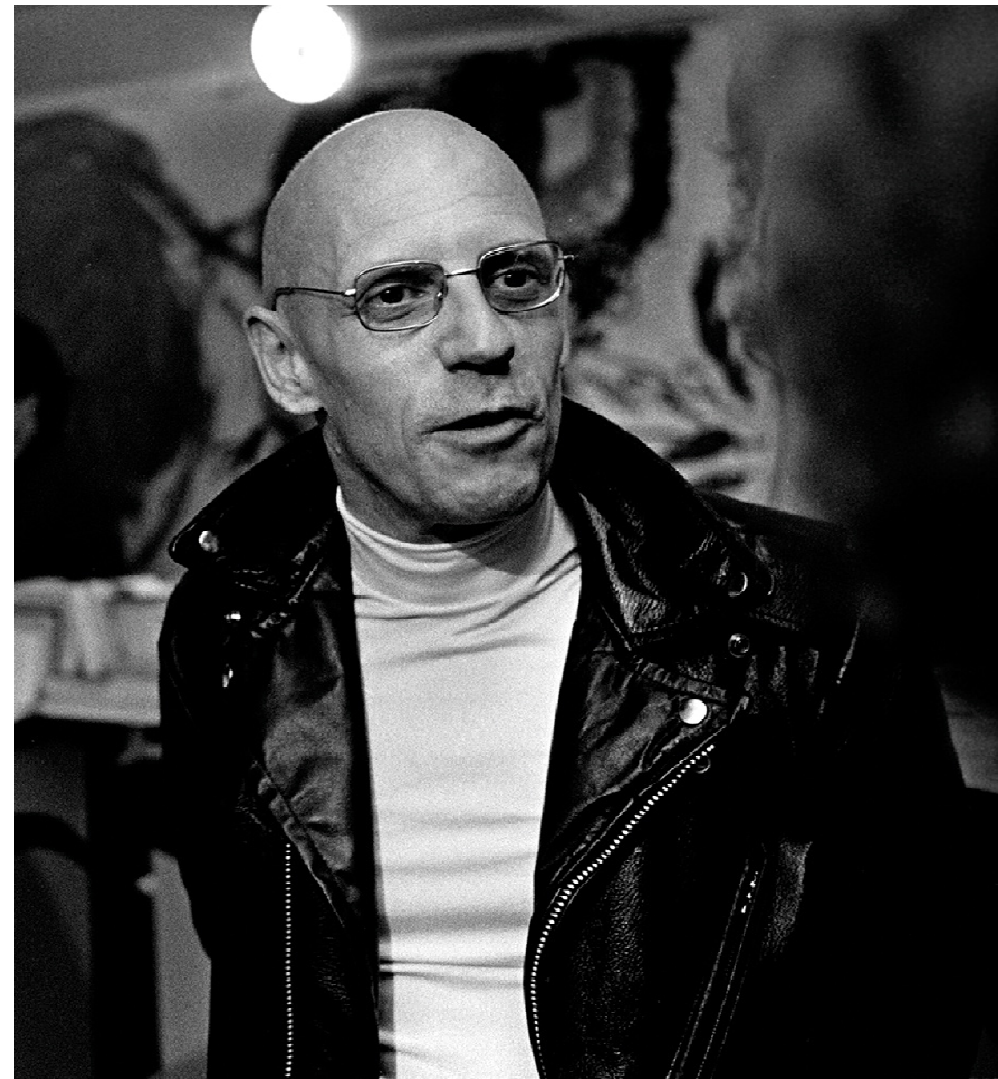
TEL QUEL - POSTSTRUKTURALISTICKÝ ČASOPIS

MICHELE FOUCAULT (1926-1984)

Dohlížet a trestat (1975)

- JEDNÁNÍ
- DISKURZ

JEDNÁNÍ

Schopnost jedince rozhodovat se svobodně a podle své vůle bez vnějších zásahu státu či jiné moci. Obvykle neuskutečnitelné.

DISKURZ

= základní poststrukturalistický pojem

“Diskurz je způsob rozumění věcem či způsob vyjadřování se o věcech, na rozdíl od ideologie však není implicitně spojený s mocí či vlivem.”

DEKONSTRUKCE

Derrida - dekonstrukci chápe jako určitý způsob čtení textu

De-konstrukce (rozložení) = základní praxe poststrukturalistického čtení

Co dekonstrukce není?

- ničení textu
- popření textu

Jde o metodu analýzy rozloženého textu (X strukturalismus) s cílem odhalit, co se v něm skrývá.

DEKONSTRUKCE

- co je skryto nebo zamlženo v textu?
- text nehovoří tak, jak se jeví
- autor neříká to, co vypadá, že říká
- hledání kontradikcí a nelogičností = odhalování skrytého
- hovoří to, co je nevyřčeno (silence in the text)

DIFFÉRANCE

Derridův novotvar

“Strukturalistické pojetí znaku je nekompletní. Slova a znaky pojící se s původním znakem URČUJÍ jeho význam.”

Označujících je vždy více!

Význam není “čirý” (transparent).

PŘÍKLAD: KOČKA

STOPA (TRACE)

“Stopa je přítomnost nepřítomné přítomnosti.” :-D

“Slova jsou pronásledována tím, co neznamení.”

PŘÍKLAD: CHARLOTTE BRÖNTEOVÁ: JANA EYROVÁ

Jasně čtení (obvious reading)

- feministický rozměr díla
- ich-forma jako “bližší” výpověď
- obrácení na čtenáře
- “I married him” = obrácení patriarchálních rolí
- sexuální revoluce ženy proti viktoriánské morálce

JANA EYROVÁ V DEKONSTRUKCI

Postava Berthy Masonové

- doslova “tichá” postava
- její “stopa” je v celém románu
- Bertha brání Janě v dosažení statutu hrdinky
- Jana ji odvrhne = co to udělá s jejím feminismem?
- dek. čtení => antipatie k Janě Eyrové

Jana jako feministka X Jana není empatická k osudu jiné ženy

GRAMATOLOGIE (DERRIDA)

“Není nic mimo jazyk.”

“Není žádné dění, kromě psaní.”

“Jsme uvěznění v jazyce, a jediná realita, již známe, se nám zjevuje prostřednictvím jazyka.”

“Jazyk je však nestabilní, nedokonalý, neustále se mění. Proto jediné, čím si můžeme být skutečně jisti, je jazyk samotný. Realita, kterou popisuje, je zdánlivá.”

GENEALOGIE (FOUCAULT)

Proces vytváření nových dějin (nového čtení) ve prospěch umlčených a marginalizovaných hlasů. Je to nové čtení toho, co bylo zamlčováno, potíráno, odstraňováno.

Dohlížet a trestat: pohled trestanců a zločinců

Dějiny sexuality: “zakázané” touhy a “úchylinky”

HETEROTOPIE (FOUCAULT)

“Heterotopie je utopie skrytá na skutečném místě.”

(Kolonie = skutečně žitá realita se prolíná s utopií svobody)

Literatura: prostor v literárním textu je silně heterotopický.

INTERTEXTUALITA (JULIA KRISTEVA)

“Žádný text není sám sebou.”

Intertextuální procesy:

- parodie
- aluze
- pastiš

INTERTEXTUALITA

Relace významu

- obligatorní
 - význam textu je takový, jaký zamýšlel autor a je jasně srozumitelný
- fakultativní
 - další autorský význam, ne však nutný (další vrstva)
- náhodný
 - nezamýšlený autorem, ale dodaný čtenářem

Intertextualita je odkazování jednoho textu na jiný text, ať již záměrně nebo náhodně.

RIZOM (GILLES DELEUZE)

Rizom je nehierarchická struktura bez subjektu a objektu.

“Rizom nemá žádný začátek ani konec; je pořád uprostřed, mezi věcmi, mezibytí, intermezzo. Strom je odnož (synovství, vyrůstání z), rhizom je však spojení, aliance”

Arborescentní X rizomatické myšlení

Hledání abstraktních struktur NEMÁ CENU.